

WaterPeilingen

Nummer 53

VWG Nieuwsbrief 15 november 2025

De Nieuwsbrief van de Vereniging voor Waterstaatsgeschiedenis verschijnt 1 x per maand rond de 15^e van de maand.

Lustrumsymposium SSF en VWG

2025 is het lustrumjaar van SSF/ VWG. Datum en locatie zijn inmiddels bekend: **20 november**, Fort Vechten in Bunnik, Achterdijk 12, aanvang 13.30 u. In 2016 is hier eveneens een lustrumbijeenkomst gehouden, deze bijeenkomst kent geen eigen financiële bijdrage.

Tijdens deze bijeenkomst wordt de Historische Waterschapsatlas gepresenteerd. Dit boek kunt u van het slot van de lezingen kopen bij W-Books die aanwezig is. De prijs, alleen op deze middag is e 34,95. Daarna e 39,95.

In de rubriek data ziet u het overzicht van de vier sprekers staan.

Heeft u zich nog niet aangemeld: Via de website van het Schilthuisfonds en de website van de VWG is dat mogelijk maar: Vol is Vol.

Het zou mooi zijn als de voor dit doel beschikbare ruimte in het Fort ook helemaal gebruikt gaat worden.

Vanuit de VWG zijn Herman Havekes en Alette vd Hazelkamp betrokken bij de organisatie van deze dag.

Mocht u nog vragen hebben: waterstaatsgeschiedenis@hotmail.nl

In 2026 zal bij de excursies aandacht worden besteed aan de overstroming van de grote rivieren.

Het voornemen is om aandacht te besteden aan de bouw van het nieuwe gemaal in Hardinxveld-Giessendam en in het najaar iets verder naar het oosten aan het thema klimaatadaptatie en land- en tuinbouw.

Bovendien zal begin juni 2026 de vaarexcursie in Maastricht opnieuw worden aangeboden. Dit is een herhaling van 6 juni 2024. Deze vaartocht zal alleen doorgaan als er tenminste 35 deelnemers zijn.

Vincent Erdin en Pieter Jan Hofman; Excursiecommissie.

TWG:

In december zal nummer 2025-2 verschijnen, op de website kunt u alvast een kijkje nemen en ziet u de inhoudsopgave van dit nieuwe nummer staan.

Algemeen:

In WP 52 stond een persoonlijke ontboezeming WP zou voortaan ZP kunnen worden. Een van onze leden reageerde daar met het volgende op:

Geachte heer van Raalten,

Als kersvers lid van uw vereniging wil ik u melden dat ik met plezier kennis neem van de inhoud van uw nieuwsbrieven.

In deze nieuwsbrief WP 51 trof mij in het bijzonder de narede waarin u schrijft dat WP tot nog toe altijd uit Groningen kwam, de afkorting historisch gezien afkomstig is van Winschoter Peil maar gekaapt is om te verwijzen naar WaterPeilingen. Met ingang van WP 52 wordt dit een Zeeuwse aangelegenheid. De secretaris voegt eraan toe dat het gebruik van ZP als ZaterPeilingen zou nooit een prijs winnen voor de naam van de nieuwsbrief van de VWG.

Daar kan ik het zonder meer mee eens zijn.

Maar de afkorting ZP roept bij mij bijzondere herinneringen op. Herinneringen die ik me veroorloof ze met u te delen.

Als kind ben ik opgegroeid op een boerderij aan de Lange Zandweg (de Zandhoeve) in het dorp Poortvliet op het eiland Tholen. In de watergang naast de heul die toegang gaf tot de boerderij stond in mijn kinderjaren een peilschaal met daarboven de letters ZP. Aan mijn Opa die dijkgraaf was van de polder Poortvliet heb ik gevraagd wat dat betekende. Het antwoord kunt u nu vast wel raden.

Het betekende niet ZomerPeil, zoals ik zei toen mijn Opa mij vroeg: "Wat denk jij dat het betekent?" maar ZeeuwsPeil! De RAMP betekende van veel het einde, zo ook van deze peilschaal.

Na de ramp ben ik, omdat onze polder was ondergelopen, als 7-jarige 2 maandenlang ondergebracht bij de familie van mijn moeder in haar land van herkomst, het Oldambt (eerst in Nieuw-Beerta en erna in Nieuwolda). Daar kwam, op wandelingen met mijn Groningse Opa, de peilschaal WP op mijn pad.

Waarschijnlijk was dat in het Buiskooldiep. Ik snapte daar niets van, want er zou toch GP (GroningerPeil) op moeten staan. Maar nee dus, het was WinschoterPeil.....

Met een vriendelijke groet
Ricus Geuze

Terugblik Najaarsbijeenkomst 7 november in Steenwijkerwold en Steenwijk.

Of het aan de datum lag of aan de sombere mededelingen in voorgaande WP (later in het najaar en mogelijk slechter weer) het was een stralende najaarsdag met veel zonneschijn en een prima temperatuur.

De deelnemers die er waren vonden het opnieuw een leerzame en nuttige bijeenkomst. In een korte ALV, de voortzetting van 5 juni in Hasselt werd onder meer gesproken over de besteding van de vrije reserve van de VWG.

Daarna kreeg Eva Kaptijn (Oversticht Overijssel) de tijd om '1825' nog eens de revue te laten passeren. Op boeiende wijze schetste zij de barre weersomstandigheden van februari. Dat de eigenlijke ramp al in het najaar van 1824 begon werd duidelijk gemaakt, erg veel neerslag, rivieren die al vol stonden en dijken die verzadigd waren. De combinatie van wind en vorst zorgde er voor dat er door de kou veel mensen dood zijn gevoren.

Tussen de herdenking op 5 februari in Kampen en nu heeft aanvullend onderzoek plaats gevonden. Vrijwilligers konden zich aanmelden om in hun eigen omgeving na te gaan of '1825' daar nog terug te vinden was in de archieven of mondeling zoals bij een familie op Kampereiland nog steeds het geval is.

Een van de deelnemers aan dat onderzoek was ook aanwezig in Steenwijkerwold en kon dat deel voor de omgeving Dalfsen op basis van eigen vondsten toelichten. '1825' kreeg daardoor meer gezicht.

Na de lunch was Sharon Jagt aan het woord om de visie van Nationaal Park Weerribben-Wieden toe te lichten en te laten zien hoe wenselijk het zou zijn om in het stedelijk gebied meer groen aan te planten. Doorgaans zijn binnensteden versteende massa's maar met kleine ingrepen kan het straatbeeld al aanzienlijk vriendelijker en aangenamer worden. Met het ook op de klimaatadaptatie is het ook dringend gewenst. In verschillende afbeeldingen kwamen de verschillende wijken en met name bedrijventerreinen van Steenwijk er ook als grijze gebieden uit, weinig groen en dat was ook op het centrum binnen de vesting van toepassing. Hierna was er een verplaatsing van Steenwijkerwold naar Steenwijk waar een wandeling van ruim een uur in het centrum binnen de vesting werd gemaakt om in ogeschouw te nemen waar de groene plekken van Steenwijk zitten en waar de grijze plekken. Inmiddels zijn er suggesties gedaan en wordt de Woldpromenade van geveltuinen voorzien. In principe zullen de ondernemers de tuintjes aanleggen maar zodra de planten over de straat heen gaan groeien door de klimop dan neemt de gemeente Steenwijkerland het beheer en onderhoud over.

(afb. van de deelnemers op de vestingwal van Steenwijk, een van mooiste wandelpaden in de binnenstad. De vestingwal is Rijksmonument, afb ve).

Ofschoon het onderstaande plaatje in een andere plaats in Nederland dan in Steenwijk is geeft het wel een goed beeld van wat een geveltuintje placht te zijn of worden. De Woldpromenade in Steenwijk is breder en daardoor zal het iets langer duren eer het hier getoonde resultaat zichtbaar is. Het ophangen van de vogelkooitjes draagt bij aan het verlevendigen van het straatbeeld. Overigens zijn alle vogels gevlogen en vreemde vogels zijn er niet voor in de plaats gekomen.

(afb. Koorkerkstraat, Middelburg, ve).

(afb. Rijkpeilschaal Hindeloopen, afb. ve).

Het is een bijzondere gewaarwording om bij Hindeloopen even over de dijk te kijken. Dat daar het IJsselmeer ligt weet iedereen maar de verrassing zit in dit prachtig gerestaureerde huisje waar de Rijkspeilschaal in is ondergebracht. Iets verder staat er bij Stavoren ook zo'n peilschaal en bij Culemborg maar ongetwijfeld op veel meer plaatsen langs rivieren of de voormalige Zuiderzee. De eigenaar vond het anno nu toch de moeite om het erfgoed wat onmiskenbaar bij waterstaat hoort te behouden.

Het oerwoud aan windturbines is bij de prijs inbegrepen maar het zou toch een hele verbetering zijn als een nieuwe generatie ingenieurs een vinding doet waardoor deze horizonbepalende gevaartes vervangen kunnen worden terwijl dezelfde hoeveelheid stroom wordt opgewekt.

Lelieteeelt in Nederland.

Ofschoon er veel te doen is over de lelieteelt in Drenthe en Overijssel springt er toch een historisch feitje uit naar voren. Lelietelers en misschien ook wel andere bollentelers rekenen

nog altijd met de Rijnlandse roede waarvan er 700 in een hectare passen. Een historische maatvoering die ook in 2025 nog wordt gebruikt.

Unie van Waterschappen (Den Haag).

Op 31 oktober presenteerde Deltares een onderzoeksrapport waarin staat aangegeven in welke gebieden in Nederland de mogelijkheid zich voor kan doen dat er 200 mm neerslag in 48 uur valt. In de lager gelegen delen van Nederland zal dat overlast van enkele weken tot gevolg hebben en in de hoger gelegen delen zal dat vooral rond de beken en stromen zijn die buiten de oevers treden. Het rapport is in opdracht van het Ministerie van Infrastructuur en waterstaat opgesteld waarbij 'Limburg 2021' de directe aanleiding voor het onderzoek was. De volgende stap is om in kaart te brengen wat de risico's zullen zijn en de schade maar ook hoe de bereikbaarheid van primaire voorzieningen (ziekenhuizen) gewaarborgd kan worden. De Unie van Waterschappen is nauw betrokken bij het opstellen van regionale stresstesten en de ontwikkeling Nationale Aanpak Wateroverlast.

Binnen het bestuur van de UvW heeft Annette van de Velde moeten besluiten om gezondheidsredenen het bestuurslidmaatschap te beëindigen, ook stopt zij per gelijke datum als bestuurslid van het Waterschap Noorderzijlvest.

Waterschap Noorderzijlvest (Groningen)

De recente aardbeving in Zeerijp met een kracht van 3,4 op de schaal van Richter op 14 november heeft geen schade aangericht aan objecten die in beheer zijn bij het waterschap. Bij een aardbeving boven de 3 treedt een aardbevingsprotocol in werking. In de vroege morgen werd nog een lichtere naschok gemeten.

Door de inwoners van het dorp en de omgeving zijn inmiddels meer dan 750 meldingen gedaan van schade.

In 2020 werd een aardbeving met een kracht van 3,1 gemeten bij Wirdum, nauwelijks 3 km. van Zeerijp vandaan. De gaswinning uit het Groninger veld is inmiddels gestopt maar aardbevingen als deze kunnen nog steeds voorkomen ook in de nabije toekomst.

Waterschap Drents Overijsselse Delta (Zwolle)

Op 20 november, de dag van het lustrumsymposium in Bunnik, organiseert het waterschap 's avonds een bijeenkomst over het veranderende landschap maar waarin de Vecht blijft. Deze bijeenkomst wordt in de Trefkoele van Dalfsen gehouden, aanmelden via de website is gewenst.

Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (Heerhugowaard)

Op 11 december geven leden van de Dutch Historian een lezing over de droogmaking van de Wieringermeer en de invasie in 1799. De Dutch Historian is een initiatief van Alex Stam en Lars Boon (de opvolger van Diederik Aten) hiermee proberen zij de geschiedenis op een prettige manier voor het voetlicht te brengen en levend te houden. De bijeenkomst wordt gehouden in het kantoorgebouw van HHNK in Heerhugowaard, aanvang 19.30 u. Op de website van HHNK is het bericht te vinden en de wijze van aanmelden.

Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (Houten)

Tussen 4 en 8 november hebben 700 mensen gewerkt aan de Operatie Wolkbreuk. Op verzoek van het hoogheemraadschap is er met medewerking van het Ministerie van Defensie, Rode Kruis en Rijkswaterstaat in een polder vlakbij Schalkwijk geoefend met een scenario alsof de polder onder water zou staan. In korte tijd werden helikopters met waterzakken de inhoud losgelaten waardoor een deel blank kwam te staan. Wat moet er dan gebeuren om de

crisis het hoofd te bieden. Het hoogheemraadschap heeft de expertise van Defensie en het Rode Kruis gebruikt als leermoment en kruisbestuiving van wederzijdse kennis.

Hoogheemraadschap van Rijnland (Leiden)

De klimaatadaptatieprijs 2025 is op zaterdag 8 november tijdens de klimaatmarkt in de Sint Jan van Gouda uitgereikt aan de gemeente Gouda. Gouda ontvangt de prijs omdat het heeft laten zien dat de gemeente werkt aan het opvangen en bergen van water in de binnenstad. Water dient dan vervolgens weer om de stadstuinen te besproeien. De gemeente wil zich met de genomen initiatieven voorbereiden op extremere weerssituaties.

Hoogheemraadschap Schieland & De Krimpenerwaard (Rotterdam)

November maand van de ijsvogel. Het hoogheemraadschap heeft 15 iconsoorten. Deze iconen zijn een goede graadmeter voor de kwaliteit van het gebied. Als de ijsvogel zich ergens laat zien wil dat zeggen dat de waterkwaliteit voor deze kieskeurige vogel erg goed is. De 15 iconen betreffen dieren maar ook planten. Op de website geeft het hoogheemraadschap tips om de leefomgeving te verbeteren. Herkenning van een van de 15 iconen roept bij de ingelanden verbondenheid en zorg op.

Waterschap Hollandse Delta (Ridderkerk)

Renovatie van gemaal Haas van Dorsser (1938) in de gelijknamige polder op Goeree Overflakkee. Eind oktober is er budget vrijgemaakt en verwacht wordt dat het werk in 2027 kan beginnen. De pompen, waaronder nog een diesel, worden vervangen door elektrische pompen. Vissen kunnen na de renovatie het gemaal passeren.

Waterschap Scheldestromen (Middelburg)

In 2022 werd begonnen met het versterken van de dijk bij Hansweert langs de Westerschelde. Dat was in de periode waarin Rusland Oekraïne binnenviel en er op allerlei terreinen rekening werd gehouden met prijsstijgingen. De dijkversterking waar hier sprake is eerder klaar dan verwacht en blijft ruimschoots binnen het budget. In plaats van 159 miljoen euro wordt er 134 miljoen besteed. Hansweert is een van de projecten uit het Hoog Water Beschermings Programma.

Op dit moment is er veel ophef over de voorgenomen afbraak van het dorp Moerdijk maar in 1976/77 werd een wijk van Hansweert afgebroken om een nieuw sluizencomplex aan te leggen in de vaarverbinding Antwerpen-Rotterdam.

Waterschap Brabantse Delta (Breda)

Op de website van het waterschap staat een kaartje van Nederland met daarop aangegeven de stedelijke gebieden die kwetsbaar zijn voor forse regenbuien (200 mm in 48 uur tijd) die in het rapport van Deltares worden genoemd. Voor Nood-Brabant is dat de hele stedenrij: Bergen op Zoom, Roosendaal, Breda, Tilburg, 's Hertogenbosch en Eindhoven. De verschillende waterschappen in de provincie zullen hier aan de slag moeten met het ontwikkelen van scenario's om de risico's en schade in beeld te brengen.

Waterschap Limburg (Roermond)

Vier jaar na de 'Limburgbui' in juli 2021 wordt in Valkenburg de brug in de Emmalaan hersteld. Door de overstroming van de Geul raakte de kademuur van mergel beschadigd. Er komt een nieuwe brug, de brug wordt verstevigd door middel van een betonnen fundering. De brug krijgt 30 procent meer doorlaatcapaciteit om water af te voeren. Het werk is in de loop van 2026 gerealiseerd.

NB: van onderstaande boeken is de tekst door externe partijen aangeleverd. De VWG is niet verantwoordelijk voor omissies in een van deze berichten.

Recent verschenen:

Historische Waterschapsatlas. W Books Zwolle, in de winkel: e 39,95 maar op 20 november tijdens het SSF/ VWG symposium verkrijgbaar voor e 34,95.

Data

In samenwerking met het Stadsarchief Kampen is er een fietsroute beschikbaar die langs de sporen van de watersnood van 1825 voert.

Exposities 1825:

Ermelo; Museum Het Pakhuis: 8 december 2025 tot 8 februari 2026.

20 november: Symposium SSF/ VWG; Fort bij Vechten, Achterdijk 12. Aanvang 13.30 u.
Met het OV: vanaf station Bunnik 2 km wandelen via de Parallelweg of met bus 41 enkele haltes en dan nog 7 minuten lopen.

Het thema is: **Waterkwaliteit** en zal deze middag worden toegelicht door:

1: Petra van Dam (VU Amsterdam)

2: Jasper van Kempen (U Utrecht)

3: Suzanne Hulscher (Wetenschappelijke Raad voor de Regering) en

4: Hetty Klaver (dijkgraaf waterschap Zuiderzeeland).

De WRR presenteerde onlangs het rapport: Mens en Klimaatbeleid

2025/ 26: Overstroming grote rivieren die begon op 19 december 1925 maar liep door naar 1926. (zie bij Algemeen aan het begin van deze WP).

2026: De Unie van Waterschappen bestaat 100 jaar,

2027: Begin van het waterloopkundig onderzoek en oprichting Waterloopkundig Laboratorium

2027: De Unie van Waterschappen bestaat 100 jaar.

2027: 750 jaar Hoogheemraadschap van de Alblasserwaard, er is inmiddels een website ontworpen die alle informatie beschikbaar zal stellen over dit bijzondere jubileum:

[www. Alblasserwaard750jaar.nl](http://www.Alblasserwaard750jaar.nl)

2027: 25 jaar Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier

2028: 75 jaar na 31 januari/ 1 februari 1953

2029: Wetterskip Fryslân bestaat 25 jaar.

2030: VWG bestaat 40 jaar

2030: 175 jaar na de overstroming van de grote rivieren begin maart 1855.

2030: Begin aanleg van de Stelling van Amsterdam (1880)

2030: De Wieringermeer bestaat 100 jaar

2030: 5 november Sint Felixvloed van 1530. Getroffen gebieden lagen in Holland, Brabant, Zeeland en Vlaanderen.

2032: De Afsluitdijk bestaat 100 jaar

2033: in 1533 ontstonden de eerste waterschappen in Friesland, uiteindelijk werden dat er 1.500. Nu werkt het Wetterskip Fryslân (Leeuwarden) in de provincie, op de Waddeneilanden Ameland, Schiermonnikoog, Terschelling en Vlieland en in een taartpuntje in de provincie Groningen.

In de komende jaren zijn er tal van herdenkingen, het overzicht zal periodiek worden bijgewerkt.

Mocht iemand belangstelling hebben om over een van de bovengenoemde gebeurtenissen een bijdrage te leveren in TWG dan zijn de richtlijnen daarvoor op de website te vinden.

Mochten er wijzigingen in uw adressering zijn door verhuizing of het mailadres wilt u die dan doorgeven aan: **waterstaatsgeschiedenis@hotmail.nl** . Helaas komt het incidenteel voor dat het tijdschrift of een mailbericht naar een verkeerd adres wordt gestuurd. Helaas komt het voor dat niet alle mailberichten ook op dit mailadres afgeleverd worden, bij twijfel: trek aan de bel of stuur het bericht met het verzoek om een bevestiging van aflevering/ontvangst.

Het mailadres waterstaatsgeschiedenis@hotmail.nl ook gebruiken als u andere vragen met betrekking tot de VWG heeft. Via dit mailadres worden ontvangen berichten verzonden naar de juiste persoon.

Vincent Erdin,
secretaris VWG
15 november 2025
Middelburg